

ben megfelelő alakban az ágyúk mellett szerkesztettem egyúttal oly patronokat is, melyekből veszély a kezelő személyzetre csak malicziából származhat s melyekből a tüzelés csak az ágyún e célból elhelyezett gombnak egy újjal eszközlendő megnyomása által történendő reszelésszerű szűrés útján történhet meg; de egyébként a tüzelés még a legnagyobb záporosó közben is folytatható, mert gyújtóanyagom a nedvesség iránt tökéletesen fogékonytalan. Ugyancsak e patronok még egy gyutacsos szerkezetű, valamint egy villamám vezetéseire is alkalmas ágyúhoz is teljesen veszélytelenül használhatók.

En, nem lévén gyáros, magam nem is állíthatok elő viharágyúkat; de gazdaközönségünk érdekeit tekintve és azokat érdek nélkül szolgálni óhajtván, egyelőre készségem elvállalom az általam szerkesztett ágyúk elkészítésének felügyeletét, vezetését, ellenőrzését, a kész ágyúknak belövését és pontos, kifogástalan állapotban történendő kézhez juttatását s egyben jelezni kívánom, hogy saját, egészen új szerkezetű ágyúimat — a cél szolgálatát tekintve — és az eddigi készítményektől is megkülönböztetve,

„*Precioza*“ néven „*gazdasági ágyúk*“-nak kereszteltem el. E czímen bárkitől készséggel fogadok el megrendelést és kívánatra szolgálok megfelelő fölvilágosítással is.

Végül tudván azt, hogy gazdaközönségünknek legalább egy része még a viharágyúzást illetőleg nincsen mindenekben kellőleg tájékozva s hogy szakember véleményére és utbaigazítására több tekintetben utalva van, elfogaltságomra való tekintetből akként intézkedtem, hogy a viharágyúzást érintő bármely kérdésben kivülem még más szakközeg is álljon gazdaközönségünk rendelkezésére; miért is nálam fölvilágosítás mindenkor és mindenekben nyerhető; kívánatra készíték ágyú-rajvonal terveket; megállapítom a beszerzendő ágyúk mennyiségét; kijelölöm a jelző és az egyes lőállomásokat; szerkeszték szolgálati szabályzatokat; kiiktatom a kezelő személyzetet stb., stb. Egyszóval testtel-lelekkel állok e szakmában gazdaközönségünk rendelkezésére és még az esetben is, ha eddig ismert ágyúk elhelyezéséről s érdekéről is van szó.

Lakatos Károly.

Halászat.

Halászatok a Szamosban.

A nagy földterületet, szebbnél-szebb hegyi vidéket megfutó *Szamos-folyó* pályájának igazán legelragadóbb részletét mutatom be az olvasóknak. A szilágyvármegyei Szamos-völgy klasszikus földje ez, melyet a természeti szépségek egész sora díszít s a történelmi emlékek lépten-nyomon feltűnedező mohos romjai, ott bolyongván, ragadják lelkünket a küzdelmes, viharos múlt-időkbe.

A Szamosnak az erdélyi részekben megfutott pályája is változatos szép, de amint belép *Turbucza* község határában Szolnok-Doboka vármegyéből a Szilágytság területére, mintha ő is elandalogna a természeti alkotások remekéin, lassú kanyargással csókolgatja az előhegységek virágokkal borított lábait s mint egy ezüstszalag gyüremlik jobbra, balra, amíg *Gardánfalva* község határát elhagyva, Szatmár-vármegye területére lép. Az a 20 km. földrajzi hosszúságú terület, melyet vármegyénkben kétfelől erdővel borított hegyek között megtesz, az ő folyammedrének kinyújtásával legalább is 35 km.

Szeszélyes kanyargásai *Zsibón* alól, amint a *Rákóczi-hegyet* elhagyja s északra tart, nagyon is zabolátlanak, aminek az az oka, hogy itt a völgy kitágul és a pajkos folyó szabadon csatangolhat, tetszése szerint változtathatja medrét; itt szabályozván azt, más helyen zeg-zugosan kiczifrázván fantasztikus csipkézettel. Még szép is ez az állapot ott, a dusan termő szántók, gazdag kalászok által fedett völgy ölen, de egyáltalában nem hasznos; mert a szabályozatlan mederből gyakran kiönt az áradat és sok kárt okoz. Ezenkívül egészségtelen mocsarakat alkot a partok mentén és sok termőföldet elvon a rendszeres művelés alól. Van azonban bőven füzes és nádas mindenütt a folyó mentén, melyek részben kárpótolják a lakosságot az okozott károkért; mert ezeket a vad terményeket kosárfonásra, házfedésre stb. használják fel.

A szilágytsági Szamos-völgy községeinek lakossága, Zsibót kivéve, nagybárára oláhok, kik földműveléssel, haszonjóságok tenyésztésével és *halászáttal* foglalkoznak. Ez utóbbit nagy haszonnal űzik, mert a Szamosnak épen ez a része igen gazdag halakban. Erről már a múltak krónikásai is nem egy helyen tesznek említést. Így például *Hodor Károly* azt írja, hogy a Szamosban helyenkint rófnyi harcsákat fognak, a gátak alatt pedig vidrákat. *Kövári* a Szamosról és a vízében található halakról ezeket írja: „befordul a Szilágy parányi részébe, inkább csak határvonalul, de

itt már méltóságosan zúgva, mintha a partjain kitört nagy eseményeket regélné, miután annyi esatater, annyszor fel-dült városok, annyi elhamvasztott romok alatt hömpölyög. A Szamosban a *sárlakó csukán kívül sok kecsége, tok s harcsa van, mely a Tiszából jön fel néha.*“

Természetesen a régi írók adataikat nem mindig megbízható forrásból merítették, amit az is bizonyít, hogy a harcsát úgy említik, mint csak a Tiszából felvándorló kőbor halat; pedig az, mint alább meglátjuk, a Szilágytság ezen folyójában állandóan tartózkodik s minden időszakban halászsák, nemcsak Zsibóig, mint *Kövári* említi, hanem azon felül is. Az említett halakon kívül előfordul bőven a *ponty* is, melyből sokszor gazdag zsákmány kerül a halászkok hálójába és a n.-bányai, szatmári piacra. Van azután *márna*, *menyhal*, *csuka*, kárász stb. A szabad halászat idejében valódi rablógazdaságot folytattak e vízi termékek ellen s nem esoda, hogy az újabb időkben nem volt oly bőség a halban, mint hajdanán; de a szilágytsági folyók általában kevesebb vízmennyiséggel futják meg ma már változatos pályájukat, mint régen, aminek talán az is az oka, hogy erdeink nap-ról-napra jobban pusztulnak. Sok helyen, ahol a folyók partjain nagy erdőségek terültek el, most a furulyázó pásztor terelgeti nyáját s a szántó-vető és a légben ringó pacsirta dalol. A Szamos víztartalma is megapadt; mellékfolyói közül különösen a *Szilágy* a száraz nyári időszakban *fenékgig ki-ürül*. Hajdanában pedig gazdag haltartalma volt; annyira, hogy *II. József* idejében a vármegye a halászat érdekében takarítatja partjait a varjútövistől és rekettyebokroktól.*)

De hagyjuk ez alkalommal a történelmi visszaemlékezéseket s térjünk át egypár érdekes halászat leírására, melyet én eszközöltem a Szamosban, a felségesen szép *czikói szorosban*. Akkor történtek ezek, mikor még a halászáti-jog sehogy se volt szervezve s évi bérlete 50 kr.—1—2 forint közt váltakozott. Három község halászáti jogát a magam részére vétettem ki, hogy kirándulásaim alkalmával ne háborgattassam e kedvtelésemben senkitől. A hol a jog a földesúré volt, ott mindig szabadon halászhattam a földbirtokosok szívességéből. A halászat gyakorlására a *tóháti* és *szélszegi* híres halászkokkal szerződtem, akik amilyen jó halászkok, épen olyan agyafűrt hal-tolvajok voltak. Ilyenek különben a szamosmenti hajósmalmok molnárai valamennyien. Mindeniknek ficzánkolt gúzsra, vagy kötélre

*) *Szikszai Lajos* milléniumi felolvasása; *Petri M.* Szilágyvármegye monográfiája.

kötött haresája a vízben s csak alkalomra várnak, hogy jó pénzért, valamelyik ott elutazó uraságnak eladják s eleve-
nen rántsák elő a szőke Szamosból. Ilyen módon én is vásároltam meg a saját halamat.

A halászaim különben nagyon ügyesek voltak s úgy a kerítő-, mint a fenékhálóval és a varsával kitűnően dolgoztak, ha — akartak. De a halászat eredménye mindig *tőlük függött*, kivált ha a rabló-haresára indítottunk vadászatot; mert annak tartózkodási helyét a folyó állapotából, az időjárásból és évszakok szerint mindig biztosan tudták. Egy érdekes esetet tudok elmondani ez állításom igazolására . . .

Vőfélye voltam egy tanár és szerkesztő barátomnak, kinek lakodalma éppen május 19-re esett. Ez alkalomra egy szép haresáról kellett gondoskodnom. Négy nappal az esküvő előtt kiadtam a rendeletet halászaimnak a halászatra s annak ellenőrzésére a sülelmedi körjegyzőt kértem fel.

Két napig folyt a halászat, annélkül, hogy csak egy valamire való hal is került volna a hálóba. Keserves levélben panasolta el e dolgot a jegyző s kért, hogy harmadnapra menjek ki én is és győződjem meg a — lehetlenségről.

Másnap, ragyogó májusi hajnalon, kocsira ültem, hogy

a Szilágy-Csehtől egy óra járásra eső *szikói-szorosba* ránduljak, a hol a halászat megkezdendő lesz. A legfelségesebb tavaszi hajnal volt ez. Egyetlen felleg-fosztlány nem libegett a végtelenül nyugodt ég kék vásznán. Szellő se lebbent; a virágok illata önkényt szállongott a léghen, mint az első-hajtott lélek. Éltető, balzsamos táplálékot szívott be a tudóm, amíg a sz.-csehi *Thököly-vár* romjaitól, a Szamos parton egykor büszkén emelkedett *Aranyos-vár* romjai a köödi erdős hegység oldalában feltűnedezték szemlélődésem körében. Ezeknek a romoknak eredetét még akkor homály fedte. Történetíróink a legközelebbi időig abban a nézetben voltak, hogy a festői romok helyén a Meszesi-convent monostora állott, szelid lelkű, Istent imádó egyházi atyákkal benépesítve s áhitatos zsolozsmák zengték be a bájos környezetet; kereszt díszelgett a tetőzetten, hirdetvén az Isten-ember martýroságát. Dr. *Petri* Mórnak, Szilágy vármegye monografusának, sikerült e borongó homályt eloszlatni s kimutatván szerepét a múltban, hitelt érdemlő, megdönthetetlen adatokkal megállapítani, hogy ott, hol a mohlepte romok lassan porladoznak, egykor a sok vihart látott *Aranyos-vár* büszkélkedett s benne hadverő őseink védték a hazát a vad ellenségekkel szemben.

(Vége köv.)

Boér Miklós.

Vadászat.

Süketfajd-vadászat.

(Vége.)

Künn hideg szél fújt. Az erdőmester nem jósolt szerencsét, mert szélben nem dürrög a kakas. Talán reggelre megszűnik a szél, — azal vigasztaltuk magunkat. Az álom, daczára a 3 óráig tartó hegyi gyalogolásnak, sokáig nem jött a szememre. A fajdkakas, a dürgés, az ugrás, a célzás, a találás motoszkáltak agyamban. Az erdőmester a boldogok álmát aluszsza, künn a fenyők ágain végig süvöltő északi szél barátságatlan hangjával versenyre kelt a kályhában égő tűz egyhangú, de barátságos süstörgése. Alig szenderedtem el egy keveset, megszólalt a szomszéd szobában az ébresztőóra. Ejjélután félkettő volt. Gyorsan felöltözködtem. Csakhamar reggelit hoztak s azonnal útnak indultam vezetőmmel, a hosszú Antonnal. A szél megszűnt, az ég felhős volt. Néha-néha előbújt a hold s mi egyforma lépésekkel mentünk fel-fel a magasba, a Hühnerkogel tetejére. Sűrű fenyvesek közt, majd kivágott erdőrészeteken, vizeséseken keresztül egy-egy keskeny bürűn át haladtunk célunk felé. Mélységes völgyek lejtőjén mentünk, itt-ott kapaszkodnunk kellett a sziklákba s fenyőgyökerekbe, hogy a magasba juthassunk. Utunkban hóval borított helyekre akadtunk, melyeket kísértetiesé tett a felhők között bújkáló hold fénye. Mélységes és túlvilági csend uralta a tájat, melyet a távoli vizesések egyforma locsogása még egyhangúbbá tett. Minden pihent, csak én és az én hosszú Antonom, mint a kísértetek bandukoltunk a fenyvesek rengetegében. Az út valóban fárasztó kezdett lenni. Lábam majd felmondta a szolgálatot s a tudóm túlgyors tempóban működött. Az én ölhoosszú Antonom kimért lépéssel, amilyen csak egy hegyi lakosnak van, haladt előttem, mintha mi síkföldi lakók egy kis délutáni sétát tennénk. Pedig 5 óra-

val ezelőtt, előtte való este is ugyanezt a fáradságos utat tette meg.

Másfél órai út után egyszerre csak az én Antonom izgatottan megáll. „Hallotta?“ — kérdi. „Nem én!“ — válaszolám. Kevés idő múlva én is hallom az erdő mélyéből a süketfajdkakas „kelekk, kelekk“ hangját. A kakas felébredt. Ejjél után 3 és 1/4 óra volt. Vezetőm figyelmeztetett, hogy most jön a munka legnehezebb része. Most kell megközelítenünk a fajdkakast. Fegyverem mindkét csövét nulla seréttel töltött hüvelyt tettem. Messze a távolban ismét felhangzik a kelekk! kelekk! de a tulajdonképeni dürgés még nem kezdődött el. Egy negyed óráig csúsztunk a hang felé, mire a kakas „kelekk, kelekk“ hangja után a klukk-ot s azután a köszörülést hallottuk. A kakas már hívja szerelmes dalával feleségeit.

A kori-alpok nyulványain 1500 méter magasban vagyunk. Körülöttünk mélységes csend, más madár még alszik, csak a vizesés egyforma moraja, a fenyőkön a szellő susogása és a fajdkakas megszakitott, titokzatos szerelmi dala hallatszik az erdő mélyéből. „Kelekk! — kelekk! — kelekk! — kelekk! — klakk!“ . . . erre következik a dürgés, . . . ezt a pillanatot felhasználva ugrunk előre. Minden dürgésnél csak 2-métert haladhatunk. Közben néhány kelekk! de a dürgés elmarad. Mozdulatlanul lélegzetünket visszafojtva vártunk, míg a legközelebbi dürgésnél ismét előre mehettünk. Egy emelkedettebb szikla helyen az én Antonom megfogja kezemet s a dürgés nagyot ugrik előre, engem magával ránt s magához szorit, hogy el ne essem. A dürgés mindinkább közelebb halatszik. Az izgalomtól, daczára a hűvös hajnali szellőnek, melógem kezdett lenni. A legközelebbi dürgéskor levetem téli kabátomat, az újabb dürgéskor Antonnak nyújtom. Az új dürgésnél vezetőm eldobja magától kabátomat s lenézőleg tekint rám. Megértettem. Ily magasztos pillanatban egy kabáttal törődni!

Igy haladtunk egy óra folyásig, mindig fedett helyzetben, fától-fáig, mire az erdőőr egy vastag fenyőfához ránt magával. Vezetőm fogott még, hogy el ne essem. A hosszú Anton remegett az izgatottságtól, a vadászszenvedély dolgozott benne. Ő már megpillantotta a kakast. Tovább már nem mehettünk, mert előttünk kopár, sziklás részlet terült el s az azontúl 40 lépésnyire újra kezdődő erdő egyik fenyőfájáról hallatszott a kakas dürgése. En azonban